

נער נהג יוחנן פלוסר לבקר מדי ערב אצל נכה צה"ל שוכנע בראשו, ולגרש מנייתו עכברים. בהמשך ניסה להקים פינת חי בבית חולים פסיכיאטרי, לקח על עצמו את הטיפול בניצולי שואה תשושים, וייסד עמותות שמטרתן לתת מענה כולל לסובלים מפיגור ומהפרעות אישיות. ובכל זאת הוא לא מצליח לקבל תמיכה מהמדינה – אולי כי השכלתו בתחום לא נרכשה במרומי מגדל השן, אלא בגובה הרציפה המטופנת

יאיר שלג | צילום: יונתן זינדל – פלאש 90

מעטפת נפש

ס יפרו של יעקב (שם בדוי), צעיר שסובל מרמה מסוימת של פיגור, ממחיש היטב עד כמה יוחנן פלוסר הוא דמות יוצאת דופן בנוף הרווחה בישראל, אפילו אנטייתו לשיטה הטיפולית כולה. "יעקב למד ב'בית רחל שטראוס' שניהלתי, ובשבילו אני הייתי האדם היחיד עלי אדמות", מספר פלוסר. "לפני כן הוא היה חוסה בכפר השוודי (בית החולים הפסיכיאטרי אלווין), ואני הוצאתי אותו משם: ראיתי שהוא הפך למשרת של האנשים רק בגלל הרצון שלו לעזור לאחרים. אצלנו בבית הספר, כשהייתי מקבל משלוח של עשרים מאווררים, הוא היה מחבר לי אותם בתוך חצי שעה, שוו עבודה ששום אב בית לא יכול לעשות. "העברתי אותו לדירה בקטמונים עם משתקמים נוספים, סידרתי לו עבודה בחממה של רמת דהל, והבחר פשוט יצא לחופשי. הוא ניהל את עצמו לגמרי לבר, התקדם, עד שהאחריות לדירה מטעם משרד הרווחה החליטה על דעת עצמה שהוא לא שייך למחלקה של בעיות הפיגור אלא למחלקת שיקום, ובלי לעשות לו אבחון מחדש הכניסה אותו למוסד שיקומי במבשרת-ציון. המוסד היה מצויץ, אבל יעקב לא התאים לשם, והוא התפרק מזה. לקח לי חמש שנים עד שהצלתי לשכנע שיעשו לו אבחון מחדש. באבחון הוא כמובן יצא עם בעיית פיגור, אבל זה היה מאוחר מדי, כי בינתיים מצבו הידרדר. נסעתי יום אחד לבקר אותו במוסד שבו הוא אושפז, ואו התברר לי שהעבירו אותו למקום אחר, איזה מוסד פסיכיאטרי פרטי בצפון הארץ. מקום נורא. הבעלים נוסע במכונית מוזהבת, אבל בפנים אתה רואה אנשים עיוותים במצבים מוזעזעים.

"אחת בחור היה שם בסך הכול 12 ימים לפני שהמטפל שלו, שכנראה קעס עליו מאיזו סיבה, פוצץ לו את הפרצוף לרסיסים. התלוננתי במשטרה, ושלחו לשם ביקורת לברוק את המצב. אז ערכו להם הצגה כמו שעשו במחנה טרוינגסטאט, היכן שאמא שלי הייתה במלחמת העולם השנייה. הקמתי רעש נגד המוסד הזה, ויעקב ליצמן, שהוא די בסדר, הוריע שהוא סוגר אותם. בכל אופן, את כל המטפלים של הרווחה הוציאו משם, אבל גרמה לי שהמקום עצמו עדיין פועל, עם כמה מאושפזים בודדים".

יעקב הועבר למוסד אחר, שבו הוא נמצא עד היום, אך מלחמתיו של פלוסר למענו לא תמו. "מילאו אותו שם בכדורים. כשהבאתי אותו לשבתות אצלנו בבית, הייתי צריך לתת לו 29 כדורים מכניסת השבת ועד צאתה. הוא כמעט הגיע לאובדן חיים. לא יכול היה ללכת, כמעט לא היה מסוגל לבלוע. ראיתי שזה לא עסק, אז התלוננתי בלשכת שר הרווחה. כתוצאה מכך נמנעו ממני ביקורים אצל הבחור הזה במשך חשעה חודשים. הנהלת המוסד, בניכוי אנשים ממשרד הרווחה, אסרה עליי לפגוש אותו. וזה נורא, כי הוא לא יכול בלעדיי. ארגון 'בוכות', שעודר לבעלי מוגבלויות, עשה גישור ביני לבין המוסד, והיום מותר לי להוציא את יעקב משם פעם בשבועיים. אני יולקח אותו למסעדה, והוא עדיין אותה נשמה גדולה. כשאנחנו נכנסים, הוא פותח לי את הדלת. אומרים עליו שהוא 'לא במצב מאוזן', וזה ביטוי נורא: אתה יכול להגיד על פרונט של רכב שהוא לא מאוזן, אבל מה פתאום על בן-אדם? "היום אני בהתלבטות גדולה, אם לבקש עליו אפסורפנות גמורה. כי זו בכל זאת אחריות גדולה, לכל החיים. מצד שני, הבן הגדול שלי מוכן להיכנס איתי לתוך העניין, שזה מרגש כשלעצמו".

כזה הוא פלוסר: מתמסר עד כלות לנוקקים, מוכן להפוך עולמות בשביל המקרה הפרטני שלפניו, מכניס את המטפל לתוך חיי הפרטיים, ולא מהסס להילחם במערכת כשזו אינה ממלאת בעיניו את תפקידה. מילדות הוא מטפל בחלכאים ונרכאים, ותמיד נמשך אל המקרים הקשים ביותר. היום, בניגוד למחויבות של 24/7, יותר מפעל חיים מאשר סדר יום של עובד סוציאלי מן המניין. ופלוסר הוא לא עובד סוציאלי, ומעולם גם לא רכש השכלה פורמלית בתחום – מה שמסביר אולי חלק מהעיימותם שלו עם הרשויות, שלא תמיד מבינות איך הבחור הזה מתיימר לומר להן מה לעשות.

בש השנים האחרונות מפעיל פלוסר את מרכז היענו"ת – "הקשבה", ייעוץ, עזרה נפשית ומשפחה תומכת". במסגרת זו הוא מנסה להעניק טיפול כולל ונרחב למשפחות וליחידים שנפלו בין הכיסאות דווקא משום שהבעיה שלהם מורכבת ורב-פנים, "המערכת", האמונה על הגדרות קשחות, מתקשה לתת להם פתרון. התקציב הדרוש לפעילות המרכז הוא 130 אלף דולר בשנה. לא סכום עתק, אבל אנשי "היענו"ת מתקשים לעמוד ביעד הזה, כי עד לפני שנתיים פלוסר התקעקע לא לקחת כסף מהממטר, רק מתרומות. כסופי של רבר הוועד המנהל של המרכז שכנע אותו שאין ברירה ומוכרחים לגייס את עיקר התקציב מהמדינה, אבל גם כשפלוסר מנסה לבקש – הכסף לא מגיע. "פניתי למשרד הרווחה בבקשת <

< מימוז, אבל שם הסכירו לי שהם לא יכולים: בגלל האופי המורכב שלנו, אין שום מגירה שלתוכה אפשר להכניס אותנו. רק עמותה גדולה, עם מאות מטופלים, יכולה לא להיות מוגדרת. כעמותה קטנה, אין לך סיכוי. "מילדות מרגילים אותנו למיין קוביות למגירות, אבל מה קורה עם אלה שלא מתאימות למגירה מסוימת? גם במשרד הרווחה רגילים לחלק את האנשים: זה לאגף שיקום, זה לאגף מש"ה (מגבלה שכלית התפתחותית – י"ש). אבל הבעיה האמתית היא לא השפה, אלא העבודה עם האנשים והחילוץ שלהם מהקשיים. הכול נשאר סביב 'המערכת', מילה שמסמנת שלאף אחד בעצם אין אחריות אשית".

הפתרון, לדברי פלוסר, כבר נראה באופק. במשרד הרווחה מקימים בימים אלה מנהלת שתעמוד מעל כל האגפים הרגילים, ותהיה מסוגלת לתת תרונות הוליסטיים. הוא מקווה שיאצו שם את המודל של משרד הבריאות, שמתייחס למטופל לא לפי הגדרות האבחון שלו, אלא בהתאם לטל הצרכים הרחב יותר. אבל עד שהפתרון יאוּמץ ויומש – ובמשרדי ממשלה זה תמיד תהליך ארוך ומייגע – פלוסר עולל לעומד מול שוקת שבורה, ולכן הוא מקווה שכבר בזמן הקרוב מישוה ברשויות יבין ויפתח את הקופה. "כמובן, גם אם יבוא תורם פרטי ויגיד שהוא רוצה לממן אותנו, אין לי בעיה עם זה. אפילו נקרא על שמו את המרכז".

לדבר עם החתולים

היום מטופלות בדיוענט'ל כעשרים משפחות, שכל אחת מהן היא עולם שלם של בעיות וצרכים. רובן מגיעות דרך אתר האינטרנט של אהל'ה (איכת חיים לאדם השונה), העמותה שמפעילה את המרכז. אנחנו לומדים את הבעיות של הפונים, ואז מתחילים לחפש מענה; פתרונות ריוור, פתרונות חינוך", מספר פלוסר. "לפעמים זה לא פשוט לשכנע אותם לקבל את הפתרון, כי יש למשל משפחות שבשבילן הקצבה שונה מקבל כל עוד הוא מטופל בבית, היא הכנסה משמעותית. למזן האמת, התוכנית להעלות בקירוב את קצבת הנכות – שהיא כמובן חשובה מצד עצמה – רק תחריף את הבעיה, כי האינטרס הכלכלי להשאיר את הנכים בבית יגדל".

במה שונה הטיפול שלכם מהמענה שנותנות רשויות הרווחה?

"אתן לך דוגמה למורכבות של המקרים שאיתם אנחנו ממודרים. הגיע אליי בחור מבית־ריעילת שהכניס אותנו לאיזו שינה, והפסיכיאטרית שעובדת איתם נתנה לו תרופות שבגללן הוא לא קם בבוקר לתפילה. בתור עונש – שו מילה שצריך למגו אותה מכל המערכת, בוודאי אלה שעוסקות בכלעי צרכים מיוחדים – החזיקו אותו מהשיבה. הוא נשאר בבית במשך כמה שנים. בסוף המשפחה הגיעה אליי, והגלחתי לשכנע את האמא לעלושת צעד לא 'תננה לבית פשוט' ולשלוף את הנבל שצריך לכתב ספר ממלכתי חילוני, שלומדים בו בנים ובנות ביחד, וגם תלמידים עדיים. ככה הבדואים השתקם, והיום יש לו עבודה. שבתיו, מדובר בכחוד שכולם חשבו שהוא אירויט שגור, אבל כשהוא משחק איתי שם, הוא נמצא חמישה מהלכים לפניי. העובדת הסוציאלית אמרה לי: 'הוא מדבר עם החתול'. אמרתי לה: לי יש שמונה חתולים בבית, ואני מוכר כל יום עם כולם. בגלל זה צריך לתת תרופות? "

"יש אצלנו גם אישה גרושה, חולה מאוד, אם לשתי בנות ואומות שעובדות בני חולים פסיכיאטרים. הן מסוגלות לעשות הרס טוטאלי בבית, ולפעמים גם לפגוע באמא. אחרי עבודת מרובה שששנו, אני מקווה שאנחנו מתחילים עכשיו לראות את האור בקצה המנדורה, לפחות עם אחת מהן".

למרות היתרונות שלו לסיווגים ולמגירות, פלוסר מרגיש שאבחון מרויק של הבעיה הוא צעד ראשון בדרך לתרון. "לפעמים זה דורש מלחמה בפני עצמה, כי הרשויות מסתמכות על אבחון ישן, ולא מוכנות לאבחן מחדש. הגיע אלינו למשל בחור ששמו אותו בבריאות הנפש, אבל לי היה ברור שהוא לא צריך להיות שם. נאבקתי עד זה במשך יותר משלוש שנים, כי בלשבת הרווחה ישבה איזו אחראית שטענה שבגילו המבוגר כבר לא עושים אבחון מורוש. סוף התברר שהוא סובל מפיגור קל בגלל דלקת קרום המוח שבה לקה כילדותו,

צילום: קובי גרעון – פילאש 90

אלו שלא מתאימים לאף מגירה טיפולית נופלים בין כיסאות "המערכת".
צערים בכיכר ציון, אילוסטרציה

"נשהבאתי את יעקב לשבתות אצלנו בבית, הייתי צריך לתת לו 29 כורים בימתה. הוא כמעט הגיע לאובדן חיים.

התלונות בלשכת שר הרווחה, וכתוצאה מכך נתנעו ממני ביקורים אצל הבחור הזה במשך תשעה חודשים. אומרים עליו שהוא 'לא נמצב תאוזן', וזה ביטוי נורא: אתה יכול להגיד על פרונט של רכב שהוא לא תאוזן, אבל מה פתאום על בן אדם?"

פעולה. האדם היחיד שמסתדר איתו זה 'מאודה 5'. הוא מגיע אל הבחור האשירקי כל יום, מארגן לו את הרידה, עוזר לו עם הכניסה. ההורים מארה"ב כנראה משלמים לו משהו בתמורה, אבל אני לא רוצה לדעת ולא רוצה להיות מעורב בדיכּט הזה. וקודם דבר מזהים: אין שום ארגון, שום מומחה ושום עובד סוציאלי שהצליח לעבור איתו, חוץ מהבחור הרוסי".

מוות בגלל חתיכת לחם

פלוסר, כפי שאפשר להבין, נוטה לקחת אחריות גורפת על המטופלים שלו, הרבה מעבר לסידור העניינים הביורוקרטיים עבורם. כך עדד גם לפני שמתח את מיזר היענט'ל. "לפני הרבה שנים ליוויתי איזה זקן שחי תקופה ארוכה בבית שלא נוקה", הוא מספר. "היו שם ערמות של צואה. כשהוא נזקק פעם אבל אמא שלו חוליה, לא היו מוכנים להתקרב אליו, כי הוא נראה כמו מפלצת. אז ישבתי בשתיים בלילה והצתני אותו".

העודה לחלש מלווה אותו כאמור מגיל צעיר; תחכיב נעורים שהפך למקצוע. גם בילדותו בטלביה,

השכונה היוקרתית של ירושלים, היו נזקקים בסביבה, ופלוסר היה שם כדי לעזור להם. "גרה באוור משפחה של נכה צה"ל שגנפע בראש. אני הייתי מגיע אליהם

כדי להכיין להם ארוחות ערב ולגרש את העכברים שנכנסו אליהם הביתה. בסוף אותו נכה התאכר. מאוחר יותר אימצתי את ישראל גולרשטיין. הוא היה איש שומר, וזכי במחנות ריכוז, ואיברה שם ארבעה דורות כנסת בבית־הכרם, אבל לו ולאשתו לא היו ילדים, והוקעה שלהם הייתה קשה. באותן שנים הפכתי לבן של אצל רעהו הקיצי טדי קולק. הייתי מופיע אצלו עם המקרים הכי שקיפים ודורש פתרון".

אולי סיפורי הכאב של הריוון, שעליהם גדל, הובילו אותו לעיסוק הזה. "אמא שלי, תנה, עברה שלוש שנים וחצי במחנות ריכוז, ואיברה שם ארבעה דורות מהמשפחה: סבתא, הורים, אחות, ילדי האחות, וגם את בעלה הראשון, משה. היא הכירה אותו בחולנד, אז מזמנים אותו לחקירה, ומתחיל סיפור של כמה שעות. "לבחור הזה אין עבודה, הוא לא עושה עם עצמו כלום, אפילו לא מוכן לקחת תרופות. שלוש ארפונים, שבהאתי אותו אליהם ודיקו אותו, כי הוא לא משתף

"אמא שלי ומשה הועברו למחנה וטרבורק, ושם התחתנו. מווסטרבורק משה נלקח במשלוח האחרון לאושוויץ, ויצא כצעדת המוות לברגן־בלזן. אמא לא ידעה במשך שנים מה ברויק עלה בגורלו, עד שפעם היא התארה באחד הקיבוצים הרתיים, ואחד החברים שם גילה לה את הסיפור המזועזע. מתברר שבברגן־בלזן מישוה שהכיר את בעלה נתן לו איזה כגד והתיכת לחם קטנה – ואיסיים אחרים רצחו אותו בשביל חתיכת הלחם הוז, חורש לפני סוף המלחמה. אמא שמרה בסוד את הסיפור הזה במשך שנים, עד שפעם, תוך כדי ויכוח עם אבא, זה יצא לה".

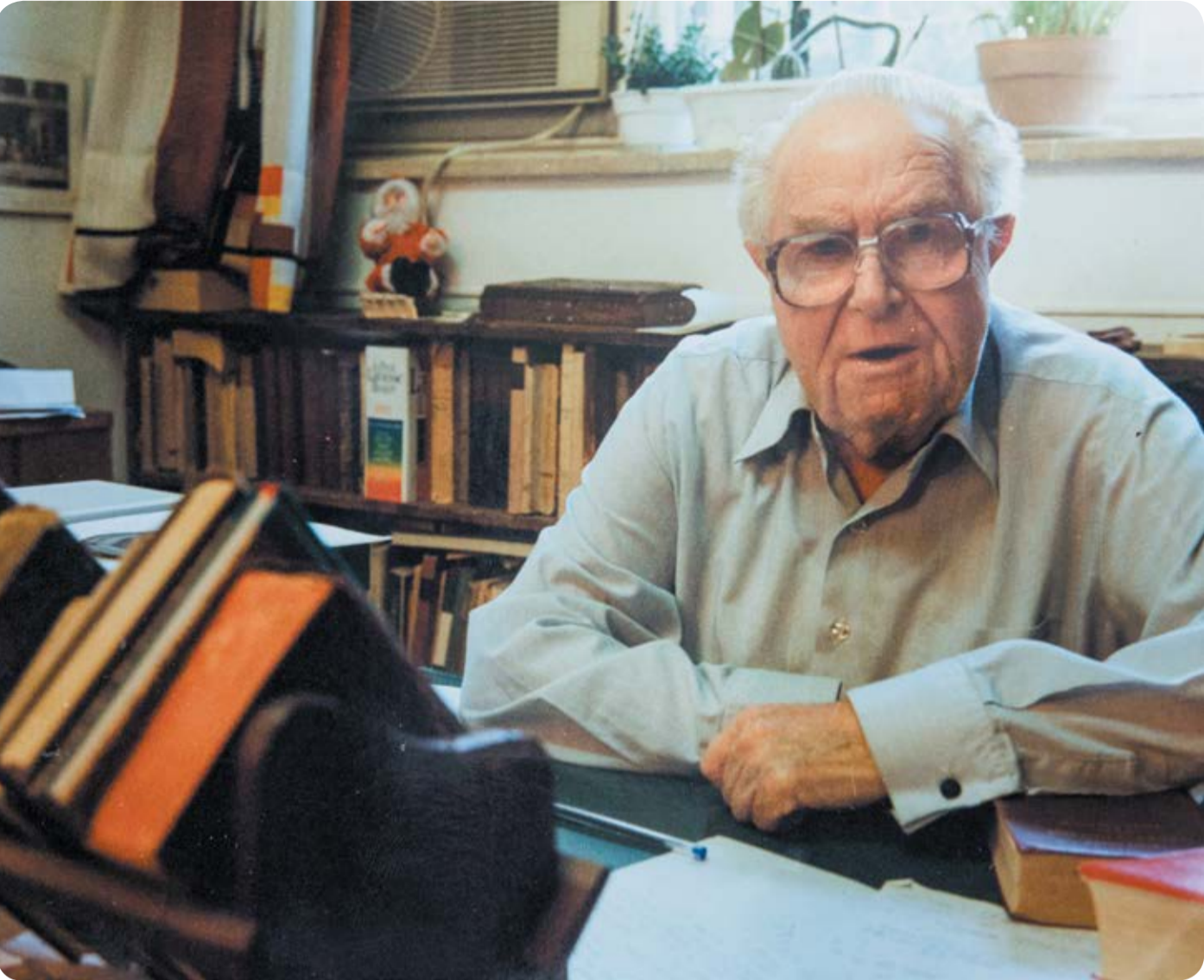
היא נהגה לדבר על בעלה הראשון?

"השואה ככלל, ומשה בפרט, היו מאוד נוכחים בבית. בפעם הראשונה – מתוך ארבע – שאבא מת מוות קליני, הדבר הראשון שהוא אמר לאמא כשהתעורר היה: 'ניסיתי למלא את מקומו של משה כמו שצריך. אם נכשלתי, תסלחי לי"'. "

האבא הזה היה פרופ' רוד פלוסר, מגדולי החוקרים של הנצרות הקדומה. "הוא גדל בפראג, בבית לגמרי מתבולל", מספר בנו. "אפילו בבית מילה לא עשו לו, כי הוא היה ילך חלוש. כשעלה לארץ בגיל 22, ערב השואה, הוא ארגן לעצמו ברית מילה אצל ר"ד משה וולך, המייסד של בית החולים 'שערי צדק'".

"אבא החליט להיות שומר מצוות. בניגוד לרבים שראים במצוות משהו טובל, אצל אבא שלי זה היה הדבר הכי משחרר. חיי הדת ניתקו אותו מהעבר שלו, וגם נתנו לו כיוון וגבולות, שהוא מאוד נזקק להם. אבל בהתחלה לא היה לו מושג מכלום. הוא הלך ללמוד אצל הרב ברוך קונשטט בשיבת 'קול תורה'. היה לומד עד ארבע בבוקר, כדי שיש או ילך לישון וידלג על ארוחות בוקר, כי לא היה לו מה לאכול. פרופ' יהושע בלאו דאג לו, עוד כמה אנשים נתנו לו לאכול אצלם ארוחות צהריים, והוא התפרנס קצת מכתובת ערכים לאנציקלופדיה העברית. חמש שנים חי ככה, לגמרי לבדו, מסתובב מדידה לדידה. היו לו בעיות עם המרצ'ים שלו, כי הוא כנראה עלה עליהם, וגם היה טיפוס 'ג'נג'י' כוה שאומר לכולם ברויק מה הוא חושב".

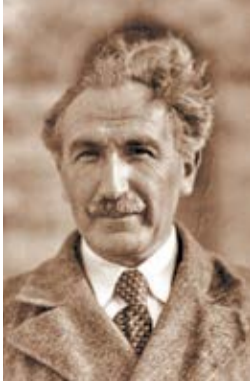
רק בגיל 38 הקים רוד פלוסר בית משלו, יחד עם

שמירת המצוות שחררה את אבא מכבלי העבר שלו.
חוקר הנצרות פרופ' דוד פלוסר

"יש לי בחור שאנחנו אצלו לקות לפי DSM 5. אמרתי לו שזו רמה חסימת על הספקטרום האוטיסטי, אבל מה אנכפת לך השם. תתייחס לזה כאילו קיבלת מאדה 5. מאז הוצה הרגיע אותו תעצבים, אי אומר לו שתרגע ותצא החוצה!"

הנה האלמנה, ניצולת השואה. "אבא סיפר שחלם בכלל להתחתן גם אישה מרוקאית, כי הוא הגיע מבית קר, ורצה למצוא מישהי שתעניק לו חום. אבל כשראה במקרה את אמא ברחוב, הוא הרגיש שקורן ממנה אור, ועל המקום החליט שהוא רוצה להתחתן איתה. חברו פרופ' יעקב ליכט, שהיה מעין מנטור שלו, אמר לו: אתה לא יכול, תחכה לפחות שלושה חודשים. אמא שלי מצדה הלכה להתייעץ עם הפילוסוף פרופ' שמואל הוגו ברגמן, קרוב משפחתה. לאבא שלי לא היה כלום, והיא רצתה לדעת אם יש טעם להתחתן שנת 1955, אבל גם התחתן וגם קיבל משרה קבועה באוניברסיטה. זה קרה אחרי שישולם 'פרופ' גרשום שלום, חוקר הקבלה הנוער – י"ש" שאל אותו אם הוא מוכן ללמד באוניברסיטה העברית קודם על ראשית הנצרות, כי הייתה להם גישה פנויה בתחום הזה. יכול

סבא מאומץ. פרופ' ברגמן

להיות שברגמן הוא זה שביקש משולם להציע את המשרה לאבא שלי.

"אבא בכלל רצה לעסוק בתקופת בית שני, אבל הסכים להצעה, וכך הפך לחוקר נצרות. אפילו השם שלי בא משם: אבא קרא לי יוחנן משום שבלילה לפני שנולדתי, הוא ברויק סיים כתיבת מאמר על יוחנן המטביל. אני בטח היחיד היחיד שקרוי על שמו".

פגישה עם המן

כילד, פלוסר הבן הכיר היטב את בני הפרופסורים מרחביה וטלביה. כישוריו הטבעי כמספר סיפורים ממלא את שיחתנו בפיסות ויכרון חניניות: "הילדים של פרופ' ברגמן חיו בארה"ב, או הוא אימץ אותי בתור נכד, ואני אימצתי אותו בתור סבא. אתי הגדול אורי ואני גם התסובבנו הרבה אצל מרטין בובר. פעם בובר שאל את אחי 'אתה יודע איך אומרים פרופסור בעברית?', או אורי ענה לו ספונטנית: 'חמור'. הוא בטח שמע כל הזמן את אבא שלי אומר שהפרופסור הזה חמור, והפרופסור ההוא חמור, או הוא הסיק שפרופסור בעברית זה חמור".

הרזי התגוררו בדירה שהאוניברסיטה שכרה מארמני בשם ורנר מטוסיאן. "האיש הזה, שהיה פליט השואה הארמנית ואיבד שם את אבא שלו, קיבל בבית היתומים שנלר חינוך גרמני טוטאלי והפך לנאצי. הוא החויק בבית אוסף של ספרים נאציים, ואפילו גידל שפם כמו של היטלר. בעיניי הוא ההוכחה לתחושה הנוראה שגם לי, ולכל אחד מאיתנו, אין חסינות מלהפוך לנאצי.

"בשלב שבו ההורים שלי נכנסו לדירה, מטוסיאן כבר לא רצה שם דיירים. האוניברסיטה הגניבה אותם מאחורי גבו, כמו נערי גבעות. ואז אמא שלי, אחרי עשרים שנה שהיא מסתובבת בעולם בלי קורת גג קבועה, פותחת את הברז כדי לעשות כביסה, מגלה שאין מים, ועל הגג עומד מטוסיאן עם אשתו החוצתית וצורה עליה בגרמנית: אראוס, אראוס! שהוא דווקא נהנה לדבר עם בעל הבית, במיוחד בפורים, כי 'סוף־סוף יש לי הודמנות לדבר עם המן'. כשמטוסיאן עבר ניתוח ערמונית, אבא שלי אפילו תרם לו דם, אבל הוא מת כעבור כמה ימים. אבא החליט שזה כנראה בגלל שהוא לא יכול היה לסבול את הרם היהודי".

תנה פלוסר, שלפני השואה ביקשה להיות גננת, החליטה כאן בארץ ללמוד במסלול של אחרות ילדים, "כי כנראה כבר לא הייתה מסוגלת לטפל בילדים בריאים, רק בחולים. כשאורי נולד, אמא הפסיקה גם את זה; היא אמרה שעכשיו כבר יש לה שני מטופלים בבית, והיא לא יכולה לעבוד. הבעיה היא שלאבא לא היה שום יחס לכסף. הוא חיבר הרבה ספרים חשובים, שגם תרגמו לשפות רבות, אבל אף פעם לא חתם על חזוי וזכויות ולא קיבל תמלוגים. כשאמרנו לו פעם שאולי יחתום סוף־סוף חוזה, הוא התרגז וצעק 'רק כסף יש לכם בראש'. גם תשלום על הרצאות הוא לא ביקש. אני מכיר מישהו בגרמניה שמספר שהוא בעצמו היה מסתובב עם כובע לאסוף כסף אחרי הרצאות שאבא <

צילום: שאטרסטוק

צריך להתייחס למטופל לפי סך הצרכים, לא רק לפי הגדרת האבחון.
טיפול בחולי נפש, אילוסטרציה

^[1] צילום: שאטרסטוק

"אני לא בטוח שבלעדי אמא הוא היה זוכר להחליף בגדים. כשהיגת בריהמצווה שלי נערכה אצלנו בבית, אמא אמרה לו שצריך להתלבש בהתאם, והוא אמר: 'בשביל מה? זה רק כמה חברים שבאים לפה'. כשנסע לכנסים בחו"ל, אמא הייתה אומרת לו 'קח עניבה להרצאה'. אז הוא היה לוקח את העניבה באיזו שקית קרועה, כי אמא אמרה, אבל לא לובש אותה.

"בניגוד לשאר נשות הפרופסורים, שהיו הרל"שיות של הבעלים שלהן ולא אפשרו לאף אחד להתקרב כאשר הפרופסור עובד, אצל אמא היה בית פתוח. הדירה הייתה קטנה, וחרד העבודה שכן למעשה בחדר השינה שלהם. לפעמים אבא היה מקיים שם סמינרים, ואם אמא רצתה ללכת לישון, היא הייתה צריכה לחכות עד שהסמינר ייגמר. מקס אדלר (תימהוני ירושלמי שראה בעצמו "פעיל שלום עולמי" – י"ש), שהוא האדם היחיד עד היום שממש מונתי לאפוטרופוס שלו, היה מגיע כל הזמן לקחת כסף מההורים שלי. אמא עשתה בזה סדר: היא קבעה לו תקציב מסוים, ובכל פעם שבא היא הייתה רושמת, עד שנגמר 'התקציב החודשי'. אבל אם אדלר בכל זאת נשאר בלי כלום, הוא היה לוקח ממנה 'הלוואה' על חשבון החודש הבא. בנק פלוסר".

הצירוף בין הכאב של אמו וחוסר האונים של אביו, הביא אותו לפתח גם חמלה וגם כישורים מעשיים. "הייתה תקופה שאמא סבלה מכאבי גב אימים; במחנות היא עשתה עבודה של גברים, וכעת לא יכלה לעשות את עבודות הבית. אבא ממילא לא ידע לעשות כלום. אז אני כילד נשאבתי לכל המשימות".

עבודתו הטיפולית התחילה דווקא עם הולכים על ארבע ובעלי כנף: "בחצר שלנו היו המון בעלי חיים, כולל תרנגולת שאבא קרא לה 'שרה רורון', על שם הח"כית מהליכוד. שכן שלנו, העיתונאי אריה צימק, סיפר על זה לרורון, והיא דווקא אהבה את הרעיון. טיפולתי גם באיזה עורב עם בעיות. היום אסור להגיד אפילו עליו שהוא היה מפגר, אז בוא נגיד שהוא היה מאגף מש"ה".

בבעלי החיים עסק גם התואר הראשון שלו, שאותו עשה בשלוחה של האוניברסיטה העברית ברחובות. "רציתי לשנות את תנאי הגידול של חיות המשק, כדי לתת להן איכות חיים טובה יותר. אז, לפני שלושים שנה, זו בכלל לא נחשבה לדרישה הגיונית. האמת היא שלא ברור לי איך רבנים נותנים תעודת כשרות לבשר של בעלי חיים שגודלו בתנאים האיומים האלה".

הוא ניסה להקים פינת חי בבית חולים פסיכיאטרי בירושלים, "אבל הם לא הלכו איתי. המקום הזה עניין אותי, אולי בגלל החבר שלנו מקס אדלר, שאושפז בבית חולים פסיכיאטרי על לא עוול בכפו. הפעלתי גם מועדון קטן של ניצולי שואה, בעיקר פסיכרי גריאטרים. הייתה שם אישה שהכרתי במשך 25 שנה, והיא לא ספרה אפילו מילה אחת על מה שעברה בשואה. בסוף, כשהראש שלה כבר לא היה איתנו, היא ראתה אחים שמגיעים לטפל בה בבית החולים והתחילה לצעוק שמנסים לאנוס אותה. אז הבנתי מה היא עברה באושוויץ. היה לה רק בן אחד, וגם הוא עזב את הארץ. בהלוויה שלה רק אשתי ואני נכחנו. זה היה מוזעזע, שאדם עם כזה כאב שהוא לא מסוגל בכלל להוציא החוצה, הולך מהעולם כל כך לבד". את מאבקיו ברשויות הרווחה הוא החל כבר אז. "בצעירותי ממש נלחמתי בעובדים הסוציאליים. הם היו מבחינתי גורם שלא מטפל כמו שצריך. לא הייתי ער לעובדה שעובד סוציאלי אחראי לפעמים על להגיע לנורמה כזו. היום אני מוריד את הכובע בפני העובדים הסוציאליים, כי הם עצמם נמצאים במצבים מוזעזעים, וגם הם קורבנות של השיטה. אני רואה בהם שותפים, ומשתדל לגייס אותם למאבקים".

פרויקט בוטיק זה לא מספיק

בזמן לימודיו ברחובות נהג פלוסר לקפוץ למכון ויצמן הסמוך, ולהקשיב שם להרצאות של פרופ' ישעיהו ליבוביץ בתחום הפילוסופיה של המדע. את התואר השני שלו כבר עשה בתחום הזה. "חשבתי שאעסוק בפילוסופיה של המדע, כי זה מאוד עניין אותי. לא רציתי לקחת את העזרה שלי לאנשים ולהפוך אותה למקצוע ולמקור פרנסה. לכן גם לא

כשעובד סוציאלי אחראי על 300-400 תיקים, אי אפשר לטפל כמו שצריך. אילוסטרציה

"לאנא לא היה שום יחס לכסף. הוא חיבר ספרים חשובים שתורגמו לשפות רבות, אבל אף פעם לא חתם על חוזי זכויות ולא קיבל תמלוגים. כשאמרנו לו פעם שאולי יחתום סוף-סוף על חוזה, הוא התרגז וצעק 'רק כסף יש לכם בראש!'. אני תכיר מישהו בגרמניה שמספר שהוא נעצמו היה מסתובב עם כובע לאסוף כסף אחרי הרצאות שאנא נתן שם"

לא רציתי להפוך עזרה לאנשים למקור פרנסה. פלוסר

"כשהיינו אמורים להיכנס, ההורים שם ניהלו מלחמה נגרנו, ואפילו גייסו את שר הרווחה וכולון אורלב כדי לשכנע אותי לוותר על המבנה. הגעתי ללשכה שלו, והיה עימות לא פשוט. אמרתי לו שאין לי זכות לוותר בשם הילדים. בסופו של דבר נשארו שם, אבל היה קשה מאוד. המשטרה סילקה את 'מקור חיים' בכוח, וגם זה היה נורא מבחינתי. לא הבנתי למה צריך לעשות דבר כזה בכוח. אבל הוציאו אותם ושרדו את המבנה שלי, וביום שפתחנו את בית הספר, קיבלתי זר פרחים ענק מהנהלת מקור חיים".

בכל הדרך הארוכה והקשה מלווים אותו בני משפחתו, ובראש ובראשונה אשתו מיירי – מורה למתמטיקה שיצאה לפנסיה מוקדמת והיום עוסקת באמנות, בעיקר ביצירת פסיפסי קיר, למשל בחצר הבית שלהם. לזוג ארבעה ילדים: הבכור, צבי, סיים לאחרונה שירות צבאי בקבע, ועתיד להתחיל בקרוב לימודי משפטים ועבודה סוציאלית; השנייה, רחל, מסיימת שנה רביעית במכללת דוד ילין לחינוך, חיה בקיבוץ העירוני "ראשית" בירושלים וגם עובדת כמורה וכסייעת בבית הספר של הקיבוץ; הלל משרת בחיל המודיעין, כאחד האחראים לפרויקט של שילוב חיילים אוטיסטים; והבן הצעיר, דוד, לומד בישיבת מעלה-גלבוע.

כממשיכים את דרכו של אביהם, הילדים לא רק מעורבים בפעילות רווחה, אלא גם מגדלים משק חי מכובד בחצר הבית: שמונה חתולים (נכון לשעת הריאיון) שכולם עם בעיות כלשהן, כלבת רועים שהפכה להיות רועת חתולים, ואפילו שתי תרנגולות מסתובבות בחצר, כדי שבני המשפחה, שרובם טבעונים, יוכלו לצרוך ביצי חופש. "אחד הבנים שלי כבר לא מוכן לקנות ביצי חופש", מספר פלוסר. "הוא אומר שהיום הורגים את התרנגולים הזכרים ומשאירים רק את הנקבות, בשביל הביצים. אני לחומרה הו עדיין לא הגעתי".

מלבד קידום העמותה שלו (המעוניינים לתרום יכולים לפנות ל"achla.amuta@gmail.com"), יש לפלוסר עוד חלום: לכתוב ספר שבו יגולל את סיפורו, ובעיקר את סיפור הלקחים שלמד בשנות עבודתו עם אוכלוסיות הזקוקות לסיוע. "אני לא רוצה לסיים את חיי ולדעת שעשיתי איזה פרויקט בוטיק, עזרתי לכמה משפחות ותו לא", הוא אומר. "אני מעוניין להנחיל את התובנות שלי גם לאחרים. לא למות לבדי עם הידע והניסיון שצברתי". ■